

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv tubaka- ja seonduvate toodete tootmist, esitlemist ja müüki käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta”

COM(2012) 788 final – 2012/0366 (COD)

(2013/C 327/13)

Raportöör: **José Isaías RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO**

15. jaanuaril 2013 otsustasid Euroopa Parlament ja nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 114 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv tubaka- ja seonduvate toodete tootmist, esitlemist ja müüki käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta”

COM(2012) 788 final – 2012/0366 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 26. märtsil 2013.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 491. istungjärgul 10.–11. juulil 2013 (11. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 173, vastu hääletas 52, erapooletuks jäi 28 komitee liiget.

1. Järeldused

1.1 Euroopa Komisjoni esitatud õigusakti ettepaneku õiguslikuks aluseks on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114 ⁽¹⁾. Sellest tulenevalt on kõnealuse õigusakti ettepanekuga taotletav eesmärk tubakatoodetele kohaldatavate õigusnormide ühtlustamine, et tagada siseturu nõuetekohane toimimine. Kavandatud direktiivi seletuskirja punktis 3.9.1 täpsustatakse, et Euroopa Kohus kinnitas kõnealuse õigusliku aluse direktiivi 2001/37/EÜ jaoks ⁽²⁾ ning et järelikult on sama õiguslik alus sobiv ka siin vaadeldava ettepaneku jaoks, mille eesmärk on tagada inimeste tervise tõhus kaitse tubaka seonduvate riskide eest.

1.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab põhimõtteliselt kõnealust õiguslikku alust ettepaneku eesmärkide valguses, mida komitee täielikult toetab ning mis on suunatud eelkõige suitsetamise alustamise ennetamisele, eriti noorte hulgas. Siiski märgib komitee, et mõnel juhul, näiteks Euroopa Parlamendi õiguskomisjonis, on väljendatud kahtlusi seoses kõnealuse õigusliku alusega, eeskätt põhjusel, et eesmärgi suudavad piisavalt saavutada liikmesriigid.

⁽¹⁾ Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114:

„1. Kui aluslepingutes ei ole ette nähtud teisiti, kohaldatakse artiklil 26 seatud eesmärkide saavutamiseks järgmisi sätteid. Seadusandliku tavamenetluse kohaselt ning pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega võtavad Euroopa Parlament ja nõukogu liikmesriikides nii õigus- kui ka haldusnormide ühtlustamiseks meetmed, mille eesmärk on siseturu rajamine ja selle toimimine.”

⁽²⁾ Vt kohtuasi C-491/01: kuninganna vs. tervishoiuminister, ex parte British American Tobacco (Investments) Ltd ja Imperial Tobacco Ltd.

1.3 Komitee nõustub täielikult Euroopa Komisjoniga selles, et õigus tervisele peab olema mis tahes majanduslikest kaalutlustest olulisem. Selles vallas pooldab komitee kindalt suitsetamise äärmist kahjulikkust käsitlevate avaliku sektori haridusalaste ja teadlikkuse tõstmise kavade ja kampaaniate käivitamist. Ent siiski on jätkuvalt kahtlusi, kas kavandatud meetmed võimaldavad suitsetamist järkjärguliselt lõpetada. Komitee soovib seega vaatluse all olevat meetet täiendada, rõhutades selgelt teavitus- ja nõustamisstrateegiate tähtsust Euroopa alg- ja keskharidusasutustes, eesmärgiga teavitada igat last või noorukit nõuetekohaselt, põhjalikult ja korrapäraselt tubaka tegelikust mõjust ja kahjulikest tagajärgedest ning kantserogeensest toimest kokkupuute korral keskkonnas leiduva tubakasuitsuga ⁽³⁾.

1.4 Komitee tunnistab, et märkimisväärne arv töökohti on ELis ohus kõigis sektorites kogu tubaka- ja seonduvate toodete kasvatamise, tootmise, pakendamise ja jaemüügi väärtusahelas. Komitee kutsub üles pöörama piisavat tähelepanu selliste töötururiskide ennetamisele ning soovib tungivald kasutada seejuures kõiki olemasolevaid ülemineku- ja restruktureerimis-meetmeid, eelkõige koolituskavasid töötajatele ning teadus-, tehnika- ja innovatsioonialaseid toetusmeetmeid ettevõtetele ja põllumajandustootjatele uut liiki toodete jaoks eesmärgiga säilitada töökohad. Tuleks märkida, et tubakakultuur annab panuse

⁽³⁾ ELT C 128, 18.5.2010, lk 89–93.

maapiirkondade tööhõivesse. Ühtekuuluvusfondi, struktuurifonde, regionaalarengufondi ning teadus- ja innovatsioonitegevuse fonde tuleks kasutada tõhusalt liikmesriikides, keda selline võimalik restruktureerimine mõjutaks kõige rängemalt, seda eelkõige praeguse majanduskriisi tingimustes.

1.5 Oluliselt võivad väheneda maksutulud, mitte ainult ebaseadusliku kaubanduse suurenemise, vaid ka müüginahja ja hindade langemise tõttu. Praegu laekub ELis peaaegu 100 miljardit eurot tubakaaktsiisina.

1.6 Kuritegelike võrgustike kontrolli all toimuva ebaseadusliku kaubanduse (salakaubavedu ja võltstooted) suurenemine vähendab seaduslikku tubakamüüki ja tubakatoodetelt laekuvaid maksutulusid, ohustab tervisekaitsealaste ja kvaliteedikontrollide puudumise tõttu tarbijate turvalisust ning lihtsustab alaealiste ligipääsu tubakale. Igal aastal jääb ELis ebaseadusliku kaubanduse tagajärjel saamata 10 miljardit eurot maksutulud⁽⁴⁾ (Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) andmeil), arvestades, et salatubakatoodete müügi osakaal moodustab praegu ELis 10 %⁽⁵⁾. Komitee saab üksnes tervitada Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) tubaka tarbimise leviku vähendamise raamkonventsiooni raames hiljuti allkirjastatud protokolliga tubakatoodetega ebaseadusliku kauplemise tõkestamise kohta, milles sidusrühmadel palutakse võtta tõhusaid meetmeid tubakatoodete ebaseadusliku tootmise ja nendega kauplemise tõkestamiseks⁽⁶⁾.

1.7 Praegune ettepanek muudab märkimisväärselt turule sisenemise tingimusi, konkurentsi ja seadusliku, kuigi äärmiselt reguleeritud tootega vaba kauplemise vajalikkust toimimist. Komitee on teadlik kartustest, mida on sellega seoses väljendatud mõnes Euroopa ja rahvusvahelise tasandi mõjuhinnaangus. Ent komitee kutsus siiski üles võtma arvesse ka võimalikku kasu, mis seisneb nii tervishoiukulude vähenemises kui ka rahvatervise paranemises, unustamata asjaolu, et Euroopa kodanikel on õigus Euroopa Liidult loota oma tervise kõrgetasemelist kaitset vastavalt põhiõiguste harta artiklile 35.

1.8 Kui komisjonile loovutatakse ulatuslikud volitused direktiivi olemuslike aspektide hilisemaks edasiarendamiseks delegeeritud õigusaktide kaudu, tähendab see sekkumist liikmesriikide suveräänsesse pädevusse ja seega subsidiaarsuse põhimõtte rikkumist. Komitee ei saa nõustuda delegeeritud õigusaktidega, mis ei ole hõlmatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 290 selgesõnaliselt sätestatuga. Peale selle on subsidiaarsuse põhimõttele vastavuse kontrollimise raames kaheksa riigi parlamendid hääletanud 14-l korral komisjoni ettepaneku vastu, kuna selles ei järgita subsidiaarsuse põhimõtet⁽⁷⁾.

1.9 Komitee toetab riski vähendamise kontseptsiooni ning palub seetõttu komisjonil esitada selge määratlus ja sobiv õiguslik raamistik „vähem kahjulike toodete” jaoks, mille puhul on teaduslikult tõendatud nende väiksemat kahjulikkust võrreldes tavapäraste sigarettidega, eelkõige toodete puhul, mis sisaldavad tubakat (ja mitte keemilist nikotiini) ja mis on seega direktiiviga hõlmatud.

2. Sissejuhatus

2.1 Komitee on täielikult teadlik tubakaga kaasnevatest ohtudest rahvatervisele. Nagu on osutatud direktiivi ettepaneku seletuskirja punktis 1, on tubakas ELis kõige sagedasem enneaegse surma põhjustaja, selle arvele langeb igal aastal peaaegu 700 000 surma. Seega keskendutakse ettepanekus kiiduväärt ja komitee poolehoidu leidnud eesmärkidele: ennetada tubakatoodete tarbimise alustamist, eelkõige noorte puhul, võttes arvesse, et 70 % suitsetajatest alustab enne 18. eluaastat ja 94 % enne 25. eluaastat, mis suurendab vajadust rakendada lastele ja noortele suunatud meetmeid⁽⁸⁾.

2.2 Sellega seoses leiab komitee, et direktiivi läbivaatamine on hädavajalik ja peab sellepärast toimuma viivitamatult. Läbivaatamisega on kahtlemata mitu aastat hiljaks jäädud, kuigi Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatakse, et kõigi liidu poliitika ja meetmete määratlemisel ja rakendamisel tagatakse inimeste tervise kõrgetasemeline kaitse. Õigus tervisele peab kindlasti olema tähtsam kui mis tahes majanduslikud kaalutlused. Lisaks tuleb arvesse võtta tõsiasi, et väga rangete tubakavastaste õigusnormidega riikides ei ole suitsetajate arv märkimisväärselt vähenenud. Ühe näitena võib tuua Hispaania, kus Euroopa Komisjoni suitsuvaba keskkonna kohta koostatud ja äsja avaldatud aruande⁽⁹⁾ kohaselt on tubaka tarbimine viimasel kolmel aastal vähenenud üksnes kahe protsendi võrra vaatamata vastu võetud karmidele seadustele. Seetõttu pooldab komitee lisaks arutlusele olevale meetmele kindalt suitsetamise äärmist kahjulikkust käsitlevate avaliku sektori haridusalaste ja teadlikkuse tõstmise kavade ja kampaaniate käivitamist. Pikas perspektiivis tugevdavad need kavandatud meetmete tõhusust rahvatervise seisukohast, kuna jätkuvalt esineb skeptilisust selles osas, kas need aitavad kaasa suitsetamise järkjärgulisele lõpetamisele.

2.3 Sellegipoolest võivad Euroopa Komisjoni poolt 19. detsembril 2012 esitatud ettepanekuga tubakatooteid reguleeriva direktiivi 2001/37/EÜ läbivaatamiseks kaasnedes tõsised tagajärjed ELi tööhõivele, majandusele ja maksutuludele, olles seega vastuolus ELi teiste põhiõigustega nagu täielik tööhõive ja majanduskasv (Euroopa Liidu lepingu artikkel 3) – kui ei kehtestata kaasnevaid meetmeid. ELis töötab tubakasektoris ligikaudu 1,5 miljonit inimest. Neist 400 000 moodustavad tubakat kasvatavad põllumajandustootjad ja 956 000 töökohta sõltub tubaka jaemüügist⁽¹⁰⁾. Teiselt poolt laekub igal aastal tubakaaktsiisina peaaegu 100 miljardit eurot maksutulud ja sektor on suure tähtsusega ekspordi jaoks, olles üks

⁽⁴⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_OLAF-11-5_en.htm?locale=EN.

⁽⁵⁾ The European Tobacco Sector. An analysis of the socio-economic footprint, koostanud Nomisma, ja Euroopa Komisjoni 16. novembri 2012. aasta pressiteade.

⁽⁶⁾ *Ibid.*

⁽⁷⁾ <http://www.ipex.eu/IPEXL-WEB/dossier/dossier.do?code=COD&year=2012&number=0366&appLng=ET#>.

⁽⁸⁾ ELT C 351, 15.11.2012, lk 6–11.

⁽⁹⁾ Report on the implementation of the Council Recommendation of 30 November 2009 on Smoke-free Environments.

⁽¹⁰⁾ The European Tobacco Sector. An analysis of the socio-economic footprint, koostanud Nomisma.

väheseid, mille kaubavahetusbilanss on positiivne nii ELi tasandil kui ka paljudes liikmesriikides. Nii moodustas ELi pärit tubakatoodete ekspordi kogumaht ligikaudu 55 000 tonni. Kõige suurem ekspordimaht pärines Bulgaariast (13 200), Kreekast (11 200) ja Prantsusmaalt (8 000). Lisaks on tubakas põllumajandustoode, mis annab ELis tööd 400 000 inimesele, põhiliselt ebasoodsate tingimustega piirkondades, kus alternatiive ei ole. UNITABI ja COPA statistilistest andmetest selgub, et 96 % tubakat kasvatavatest põllumajandusettevõtetest on perekonnanettevõtted, mille põllumajandusmaa pindala jääb keskmiselt 0,5 ja kolme hektari vahele ⁽¹¹⁾.

3. Üldmärksused

3.1 Euroopa Komisjoni esitatud direktiivi ettepanek tubakatoodete kohta keskendub kuuele tegevusvaldkonnale:

- märgistamine ja pakendamine;
- koostisosad;
- vorm;
- jälgitavus ja turvaelemendid;
- piiriüleline kaugmüük;
- suitsuvabad tubakatooted ja reguleeritavate toodete määratluse laiendamine.

Toodud kuuest valdkonnast on kolmel väga suur mõju ELi liikmesriikide tööhõivele ja maksutuludele. Märgistamise, pakendamise ja koostisosade puhul kehtestatakse ettepanekuga terviseohu hoiatused, mis on olemasolevatega võrreldes ebaproportsionaalselt suured, piirates tubakatoodete vorme, maitset ja sisu. Nii peab kõigil pakenditel olema terviseohu pilt- ja teksthoiatused, mis katavad 75 % pakendi välispinnast. Sellele lisandub lisaks mõnes liikmesriigis kohustuslikuks olevale maksumärgile teade alaealistele müümise keelu kohta ning tubakatoodete tuvastamist ja jälgitavust tagavate uute meetmete jaoks ettenähtud ala – uus külgpindadele trükitav lisateave (kattes 50 % iga külje pinnast). See tähendab tegelikult seaduslikult registreeritud kaubamärkide kujutamiseks kasutatava ruumi märkimisväärset vähendamist. Teisalt peab pakenditel olema miinimumkõrgus ja -laius, mille tagajärjel kaovad mõned pakendiformaadid, nagu nt pakendiformaat „casket“, mis on mõnes riigis, nt

Kreekas, väga populaarne. Samuti kaob Portugalis enim levinud pakendiformaat. Lisaks võib kõnealune pakendite muutmise, mis ei põhine teaduslikel andmetel, ohustada töökohti pakenditööstuses, mis on suure osatähtsusega paljudes Euroopa riikides, nt Saksamaal, Poolas, Prantsusmaal, Ühendkuningriigis või Austrias. Tuleb juhtida tähelepanu töigale, et tubakatoodete kõrgusele ja laiuksusele kehtestatavad miinimumnõuded jäeti avalikust arutelust, aga ka mõjuaruandest välja. Lisaks keelatakse ära eristatava maitse ja/või lõhnaga sigarettide müük ja leiutatakse uus sigarillo määratlus, mis on vastuolus veidi rohkem kui aasta eest ELis kehtima hakanud maksuõigusnormidega ⁽¹²⁾.

3.2 Selle tagajärjel ja kuna kõigil pakenditel peab olema sama formaat ja toodetel sama maitse, jääb hind ainsaks teguriks, mille abil kaubamärke omavahel eristada, mis viib kogu sektori väärtusahela languseni. Kui hind jääb ainsaks konkurentsitingimuseks, hakkavad hinnad langema, mis toob endaga kaasa ühelt poolt sektori osalejate tulude ja liikmesriikide maksutulude vähenemise ning teiselt poolt töökohtade kadumise sektoris.

3.3 Selline üksnes hinnal põhinev eristamisvõimalus viib näiteks selleni, et ELis kasvatatav kvaliteettubakas kaotab oma atraktiivsuse ELi territooriumil tehaseid omavate ettevõtjate jaoks, kuna kvaliteedi kriteerium ei ole enam tubakalehtede ostukriteerium, mis vastuolus komisjoni poolt mõjuhinnangus öelduga kujutab endast tõsist ohtu tubakakasvatusest sõltuvatest töökohtadest. Praegu on tubakalehtede saagikus ELis 250 000 tonni tubakat aastas. Suurim tootjariik on Itaalia 89 000 tonniga, millele järgnevad Bulgaaria 41 056, Hispaania 38 400 ja Kreeka 24 240 tonniga. Väärtusahela kõnealusel lülil töötab 400 000 inimest, esikohal on Bulgaaria 110 000 tubakakasvatusest töötava inimesega, järgnevad Poola 75 100 ja Itaalia 59 300 töötajaga ⁽¹³⁾.

3.4 Formaate ja maitsete standardimine võib viia ka tubaka salakaubaveo suurenemiseni. Kui kõik tooted muutuvad peaaegu ühesuguseks, saavad sellest kasu maffiad, kes võivad ilma mingisuguste raskusteta kujundada oma salatooteid algsete formaatide ja maitsetega, millega on tarbijad harjunud, ning rahuldada seda nõudlust ebaseaduslike kanalite kaudu, maksmata sentigi liikmesriikide maksuametite kassadesse. Lisaks puudub igasugune järelevalve kõnealuste toodete kvaliteedi üle, mis seab tarbijahutuse tõsiselt ohtu.

3.5 Värskeimatel kättesaadavatel arvandmeil jääb ELis igal aastal ebaseadusliku kaubanduse tagajärjel saamata tubakaaktsiisitulu 10 miljardi euro ulatuses. Salatubakatoodete müügi osakaal moodustab praegu ELis 10 % müügi kogumahust ⁽¹⁴⁾. Seepärast peab komitee eriti tervitatavaks 12. novembril 2012 Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) tubaka tarbimise leviku vähendamise raamkonventsiooni raames allkirjastatud protokoll tubakatoodetega ebaseadusliku kauplemise tõkestamise kohta.

⁽¹¹⁾ DIVTOB: Diversification for Tobacco Growing Regions in the Southern European Union. Hohenheim University. Sixth Framework Programme funded European Research and Technological Development.

⁽¹²⁾ Nõukogu 21. juuni 2011. aasta direktiiv 2011/64/EL tubakatoodetele kohaldatava aktsiisi struktuuri ja määrade kohta, ELT L 176, 5.7.2011, lk 24–36.

⁽¹³⁾ Vt joonealune märkus 10.

⁽¹⁴⁾ Vt joonealune märkus 5.

Selles dokumendis, mille üle pidas ELi ja selle liikmesriikide nimel läbirääkimisi Euroopa Komisjon, kutsutakse sidusrühmi üles võtma tõhusaid meetmeid tubaka ebaseadusliku tootmise ja sellega kauplemise tõkestamiseks⁽¹⁵⁾.

3.6 Lisaks aktsiisitulude saamatajäämisele kaasneb ebaseadusliku kaubanduse suurenemisega tubaka müügi mahu vähenemine, mis mõjutab kogu väärtusahelat, ent ehk eriti tubaka jaemüügipunkte. Peaaegu üks miljon töökohta sõltub otseselt või kaudselt tubaka jaemüügist ELis nii toidupoodides, kioskites kui ka spetsialiseerunud kauplustes Prantsusmaal, Itaalias, Hispaanias ja – alles hiljuti – Ungaris, kus töötavad vastava riigi reguleeritavad ja kontrollitavad tubaka ja postmarkide müügipunktide võrgustikud. Ainuüksi Kreekas sõltub tubaka jaemüügist 40 000 töökohta⁽¹⁶⁾.

3.7 Komitee tunnistab, et töökohad võivad olla ohus kõigis sektorites kogu tubaka- ja seonduvate toodete tootmise, pakendamise ja jaemüügi väärtusahelas ning põllumajanduspiirkondades, kus ei ole välja arendatud teisi alternatiive ja kus ei saada enam ÜPP-ga seotud tootmistoetusi. Tuleks märkida, et tubakakasvatuse annab panuse maapiirkondade tööhõivesse. Komitee kutsub üles pöörama vajalikku tähelepanu selliste töötururiskide vähendamisele ning soovib tungivalt kasutada seejuures kõiki olemasolevaid ülemineku- ja restruktureerimismeetmeid, eelkõige koolituskavasid töötajatele ning teadus-, tehnika- ja innovatsioonialaseid toetusmeetmeid ettevõtetele ja põllumajandustootjatele uut liiki toodete jaoks eesmärgiga säilitada töökohad. Ühtekuuluvusfondi, struktuurifonde, regionaalarengufondi ning teadus- ja innovatsioonitegevuse fonde tuleks kasutada tõhusalt liikmesriikides, keda selline võimalik restruktureerimine mõjutaks kõige rängemalt, seda eelkõige praeguse majanduskriisi tingimustes.

3.8 Kokkuvõtvalt tunnistab komitee, et direktiivi ettepanek võib sisaldada märkimisväärseid ohtusid. Sellegipoolest palub komitee arvesse võtta eeldatavaid parandusi nii tervishoiukulude vähendamise kui ka tervishoiustandardi parandamise osas, arvestades, et Euroopa kodanikel on õigus oodata Euroopa Liidult inimeste tervise kõrgetasemelist kaitset põhiõiguste harta artikli 35 kohaselt.

3.9 Teiselt poolt on direktiivi ettepanekuga hõlmatud 16 delegeeritud akti, millega antakse Euroopa Komisjonile volitused direktiivi olemuslike osade reguleerimiseks ja nende üle otsustamiseks. See aga välistatakse selgesõnaliselt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 290⁽¹⁷⁾. Niiviisi jäetakse nõukogu, Euroopa Parlament ja riikide parlamendid direktiivi olemuslike osade reguleerimisest praktiliselt kõrvale.

⁽¹⁵⁾ Vt joonealune märkus 5.

⁽¹⁶⁾ Vt joonealune märkus 10.

⁽¹⁷⁾ ELT 115, 9.5.2008, lk 172–172.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Direktiivi ettepanekus sisalduvad meetmed on väga piiravad ja tuginevad kriteeriumitele tubaka atraktiivsuse vähendamiseks, et saavutada taotletavaid tervishoiualaseid eesmärgi. Lisaks juhib komitee tähelepanu vajadusele rakenduskavade ja harivate kampaaniate järele, mis oleksid konkreetselt suunatud noortele Euroopas. Sellega seoses tasub märkida, et Euroopa Komisjoni enda prognoosid kavandatud meetmete tervisemõju kohta võivad tunduda ülimalt tagasihoidlikud (kaks protsenti). Sellise järkjärgulise lähenemisviisiga välditakse aga tõsist ja seega ebaproportsionaalset ohtu majandusele.

4.1.1 Terviseohu hoiatuste kandmine 75 %-le pakendi esi- ja tagaküljest ja uue lisateabe trükkimine 50 %-le külgpindadest (artikkel 9) ei põhine kindlatel teaduslikel andmetel. Kuigi Hammondi uuringus⁽¹⁸⁾ viidati kõnealuste hoiatuste tõhususele, näitasid teised uuringud, nagu Maastrichti ülikoolis⁽¹⁹⁾ ja Ameerika Ühendriikide toidu- ja ravimiametis⁽²⁰⁾ (*Food and Drug Administration*, FDA) teostatud uuringud vastupidist, s.o et graafilised terviseohu hoiatused ei ole tõhus vahend suitsetajate arvu vähendamiseks. Euroopa Komisjoni eurobaromeetri andmeil⁽²¹⁾ tunnistab kümnest suitsetajast üheksa, et suuremõtmelised hoiatused ei pane neid suitsetamisest loobuma, ja kümnest seitse leiavad, et seesugused meetmed ei aita vähendada suitsetamist noorte seas. Ameerika Ühendriikide apellatsioonikohtu hiljutises otsuses jõuti ka järeldusele, et kõnealuste suuremõtmeliste terviseohu hoiatuste mõju ei ole piisavalt teada. Nii öeldakse otsuses, et ei ole mingisugust tõendusmaterjali järeldamiseks, et kõnealused hoiatused oleksid otseselt kaasa toonud suitsetajate arvu olulise vähenemise mitte üheski riigis, kus neid hoiatusi praegu nõutakse, ning lisatakse, et andmete tõenduslik jõud on väga nõrk⁽²²⁾.

4.2 Terviseohu hoiatuste ebaproportsionaalse suurendamisega kaasneb lisaks ka järgmine:

— tootjate intellektuaal- ja tööstusomandi õiguste ühepoolne sundvõõrandamine, kuna nad ei saa kasutada oma

⁽¹⁸⁾ Hammond, D. „Health warning messages on tobacco products: a review” („Terviseohu hoiatused tubakatoodetel: ülevaade”), *Tobacco Control* 2011; 20:327–3. Sambrook Research International, „A review of the science base to support the development of health warnings for tobacco packages” („Ülevaade teaduslikust alusest tubakatoodete pakenditele trükitavate terviseohu hoiatuste koostamise toetamiseks”), Newport: Sambrook Research International; 2009 (Euroopa Komisjoni tellimusel koostatud aruanne).

⁽¹⁹⁾ <http://www.maastrichtuniversity.nl/web/Main/Sitewide/News1/SmokersWillNotBePutOff1.htm>.

⁽²⁰⁾ Nonnemaker, J., et al., Experimental Study of Graphic Cigarette Warning Labels: Final Results Report Prepared for Center for Tobacco Products, Food and Drug Administration, Contract No. HHSF-223-2009-10135G, detsember 2010.

⁽²¹⁾ http://ec.europa.eu/health/tobacco/docs/eurobaro_attitudes_towards_tobacco_2012_en.pdf.

⁽²²⁾ *RJ Reynolds Tobacco Company v Food & Drug Administration*, United States Court of Appeals for the District of Columbia Circuit, august 2012.

registreeritud kaubamärke. Euroopa Kohtu hinnangul ⁽²³⁾ on tootjatel õigus kasutada oma registreeritud kaubamärke ja jätkata oma toodete eristamist;

- uute piirangute seadmine konkurentsile sektoris, kus eristumist on niigi juba väga piiratud;
- mis tahes seadusliku kauplemistegevusega kaasnevate põhiliste kauplemisõiguste rikkumine;
- uute toodete turule viimise takistamine ning
- pakutatavate toodete suhtes teadusuuringute ja kvaliteediotsingute lõppemine. Uue põlvkonna toodete turule viimist piiratakse meelevaldselt, andmata võimalust luua selge regulatiivraamistik nende ohtude vähendamise analüüsimiseks, mis võivad kõnealuste toodetega kaasneda inimeste jaoks. See võib ka pidurdada jõukuse ning kõnealuste toodete uuendamise ja uurimise seotud töökohtade loomist. Lisaks ei tohiks kõnealuseid uusi, võib-olla vähem kahjulikke tooteid allutada samadele piirangutele, mis kehtivad ka tavapärasele toodetele.

4.3 Sama kehtib ka koostisosade piiramise suhtes eristatava lõhna või maitse kaotamiseks (artikkel 6): see ei põhine teaduslikel andmetel nagu nt kõnealuste ainete mürgisus ja sõltuvust tekitav toime, vaid tugineb sellisel subjektiivsel kriteeriumil nagu tubaka atraktiivsuse vähendamine ja subjektiivsetel kinnisarusaamadel selle kohta, millist tubakaliiki suitsetab üks või teine vanuserühm või sugu. Sama subjektiivsust võib täheldada järgmiste sigarettiformaatide meelevaldse ja põhjendamatu keelustamise puhul: „peenikesed” (*slim*) sigarettid (keelustamist ei kaasatud avalikku arutellu ega käsitletud mõjuaruandes), lühikesed sigarettid või kõik mentoolimaitsega või -lõhnalised sigarettid. Määratakse kindlaks isevalmistatavate sigarettide tubaka tarbijapakendi miinimumkaal, ühtlustatakse isevalmistatavate sigarettide tubaka tooside formaat või isegi leiutatakse sigarillode uus kategooria vastuolus 1. jaanuaril 2011 jõustunud direktiiviga 2011/64/EL ⁽²⁴⁾. Mitmes Euroopa riigis väga populaarsete „peenikeste” (*slim*) ja mentoolimaitsega või -lõhnaliste sigarettide keelustamine viib olukorrani, kus tarbijatel ei ole neile ligipääsu ning nad peavad kasutama salaturu võimalusi kõnealuste sigarettide ostmiseks. Lisaks on tegemist tubakatoodetega, mida tarbivad enamasti täiskasvanud suitsetajad, nii et sel konkreetsel juhul ei saa kasutada argumentatsiooni, justkui eesmärk oleks ennetada alaealiste ligipääsu tubakale. Näiteks mentoolimaitsega või -lõhnaliste sigarettide konkreetsel juhul olgu meenutatud, et kõnealust tubakaliiki suitsetavad peamiselt eakamad inimesed ning et seda ei keelustatud riikides, kus kehtivad väga kaugeleminevad suitsetamisvastased seadused väga konkreetsete teatavaid koostisosasid keelustavate sätetega nagu

Ameerika Ühendriikides ja Kanadas. Seetõttu teeb komitee ettepaneku jätta direktiivi ettepanekust välja mentooli maitse- või lõhnaaine keeld.

4.3.1 Lõpetuseks nõustub komitee täielikult komisjoni ettepanekuga keelustada turul uued tooted närimiskummi, piina colada, mojito jne maitsega ehk nn kommimaitsega sigarettid („*candy-flavoured cigarettes*”), mis võivad põhimõtteliselt olla suunatud noortele tarbijatele.

4.3.2 Koostisosade ülemäärane piiramine viib maitse ühtlustumisele, mis ei võimalda konkurentidel enam eristuda, mis piiraks investeringuid ja uute toodete võimalikku käivitamist. Ja kõik see tarbija kahjuks, kellelt võetakse ära valikuvõimalus.

4.4 Komitee palub komisjonil esitada „vähem kahjulike toodete” jaoks selge määratluse ja sobiva õigusliku raamistiku, mis tõestab teaduslikult kindlal viisil selliste toodete väiksemat kahjulikkust võrreldes tavapärase sigarettidega. Väiksema kahjulikkuse kontseptsioon kehtib toodete suhtes, mis võivad asendada tavapäraseid sigarette, kuid millega kaasneb palju väiksem oht tervisele, ent mitte suitsetamisest võõrutamise toodete suhtes. Tubakat (ja mitte keemilist nikotiini) sisaldavad ja seega direktiivi reguleerimisalasse kuuluvad tooted vajavad selget määratlemist ja reguleerimist, et tarbijaid saaks teavitada nende omadustest.

4.5 Teisalt sisaldab Euroopa Komisjoni direktiivi ettepanek meetmeid ebaseadusliku tubakakaubanduse vähendamiseks. Nii esitab Euroopa Komisjon näiteks ettepaneku artiklis 14 tuvastamis- ja jälgitavussüsteemi ning erinevad täiendavad turvameetmed tagamaks, et ELis müüdnaks üksnes direktiivi sätetele vastavaid tooteid. Kõnealuse meetmega kaasneb ebaseaduslik ja majanduslik ja halduskoormus, mis ei ole aga paljudele väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele jõukohane ning mis selle asemel, et vähendada ebaseaduslikku kaubandust, suurendab veelgi liikmesriikide halduskoormust kontrollide tegemisel. Peale selle ei vähenda nimetatud süsteem salakaubavedu ja ebaseaduslikku kaubandust, vaid neid hoopis soodustatakse direktiivi ettepaneku ülejäänud meetmete kaudu. Seetõttu on komitee arvamusel, et direktiivi ettepaneku artikli 14 sätted peaksid olema identsed tuvastamist ja jälgitavust käsitlevate klauslitega, mis sisalduvad möödunud aasta lõpus Maailma Terviseorganisatsiooni osaliste konverentsil sõlmitud ebaseadusliku kaubanduse protokollis ⁽²⁵⁾.

4.6 Lõpetuseks antakse direktiiviga Euroopa Komisjonile võimalus reguleerida ja muuta arvukate delegeeritud aktide teel selliseid põhiküsimusi nagu nt lisainete määr, tervisehoiajate väljatöötamine ning nende paigutamine ja mõõdud. Seega jäetakse liikmesriigid direktiivi reguleerimisest praktiliselt kõrvale, mis kujutab endast sekkumise äärmiselt kõrget taset, mida on ELis seni kasutatud vaid mõnel korral ning mis rikub

⁽²³⁾ Euroopa Kohtu 17. novembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-10/89.

⁽²⁴⁾ Nõukogu 21. juuni 2011. aasta direktiiv 2011/64/EL tubakatoodetele kohaldatava aktsiisi struktuuri ja määrade kohta, ELT L 176, 5.7.2011, lk 24–36.

⁽²⁵⁾ [http://apps.who.int/gb/fctc/PDF/cop5/FCTC_COP5\(1\)-en.pdf](http://apps.who.int/gb/fctc/PDF/cop5/FCTC_COP5(1)-en.pdf).

subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid, nagu väidavad juba kaheksa liikmesriigi parlamendid ⁽²⁶⁾ (Itaalia, Tšehhi Vabariik, Kreeka, Bulgaaria, Taani, Portugal, Rumeenia ja Rootsi). Itaalia puhul ei ole parlament mitte ainult tõdenud, et direktiiviga rikutakse kõnealuseid põhimõtteid, vaid rõhutas ka, et mõned keelatud sigarettide mudelitest nagu „peenikesed” (*slim*) või madala tõrvasisaldusega sigaretid võiksid olla kasulik vahend suitsetamise vähendamisele või lõpetamisele suunatud poliitika ⁽²⁷⁾.

4.6.1 Direktiivi ettepaneku artiklites 8, 9 ja 11 antakse näiteks Euroopa Komisjonile volitused muuta delegeeritud akti kaudu terviseohu hoiatuste sõnastust, nende kujundust, esitlemist, vormi ja paigutust. Ka artiklis 6 volitatakse komisjoni otsustama delegeeritud akti kaudu lisaainete sisalduse ja ülemäärade üle.

4.6.2 **Sigarite, sigarillode ja piibutubaka** puhul jätab komisjon direktiivi ettepanekus endale lisaks veel võimaluse

tühistada automaatselt teatavad tekstis sisalduvad erandid, kui „**olukord on oluliselt muutunud**”, kusjuures selline muutus on seotud müügi mahu suurenemisega vähemalt 10 % vähemalt 10 liikmesriigis või alla 25-aastaste tarbijate hulga suurenemisega vähemalt 5 protsendipunkti vähemalt 10 liikmesriigis. Komisjon ei ole teadlik sellest, et praegusest 27 liikmesriigist kümnes on kõnealuste toodete turg äärmiselt väike ja 10 %-line muutus võib toimuda märkamatult, nii et meede kaotab igasuguse mõtte ja tekitab suurt õiguslikku ebakindlust kõnealuses allsektoris.

4.7 Kuigi volituste delegeerimine delegeeritud aktide näol on ette nähtud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 290, peavad selleks olema täidetud mitu eeltingimust. Nii võib delegeeritud akti kohaldada üksnes seadusandliku akti teatavate mitteolemuslike osade suhtes, mis aga nii ei ole kõnealuse ettepaneku puhul.

Brüssel, 11. juuli 2013

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Henri MALOSSE

⁽²⁶⁾ <http://www.ipex.eu/IPEXL-WEB/dossier/dossier.do?code=COD&year=2012&number=0366&appLng=ET#>.

⁽²⁷⁾ Itaalia parlamendi sotsiaalküsimuste komisjoni arvamus Euroopa Komisjoni dokumendi COM(2012) 788 final kohta.

LISA

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamusele

Arvamuse käsitlemisel lükati tagasi järgmised muudatusettepanekud, kuigi nende poolt anti vähemalt veerand häältest.

Vastuarvamus

Asendada arvamuse kogu tekst järgmiselt:

1. Järeldused

1.1 Komisjoni esitatud direktiivi õiguslikuks aluseks on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114 (¹). Ettepaneku eesmärk on tubakatoodete tootmisele, esitlemisele ja müügil kohaldatavate seaduste ja muude õiguslike sätete ühtlustamine, et tagada siseturu nõuetekohane toimimine. Seletuskirja punktis 3.9.1 märgitakse, et Euroopa Kohus kinnitas kõnealuse õigusliku aluse direktiivile 2001/37/EÜ (²) ning et järelikult on sama õiguslik alus sobiv ka siin vaadeldavale ettepanekule. Nii 2001. aasta direktiivi kui ka kavandatud läbivaatamise eesmärk on tagada siseturu nõuetekohane toimimine ning rahvatervise tõhus kaitse tubakaga seonduvate riskide eest.

1.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates tagab siseturu toimimise parandamise eesmärk sellele tugeva toetuse. See annab ka liikmesriikidele lisastiimuli võtta vajalikke ja soovitavaid samme inimeste tervise kaitsmiseks ja võimaldab liikmesriikidel võtta vastu ettepanekus ettenähtust karmimaid meetmeid.

1.3 Kooskõlas paljude oma varasemate tervise- ja sellega seotud küsimusi käsitletud arvamustega nõustub komitee täielikult Euroopa Komisjoniga selles, et õigus tervisele peab olema mis tahes majanduslikest kaalutlustest olulisem. Seetõttu pooldab komitee kindalt ka seda, et käivitatakse suitsetamise äärmist kahjulikkust käsitlevad avaliku sektori haridusalased ja teadlikkuse suurendamise kavad ja kampaaniad. Need tuleks ellu viia siinkohal pakutud mitmesuguste meetmete kõrval, mille eesmärk on vähendada noorte stiimuleid suitsetama hakkamiseks ja aidata neil, kes on juba nikotiinist sõltuvad, suitsetamist maha jätta. Komitee soovib seda punkti täiendada, rõhutades selgelt teavitus- ja nõustamisstrateegiate tähtsust ELi alg- ja keskharidusasutustes, eesmärgiga teavitada igat last ja noorukit nõuetekohaselt, põhjalikult ja korrapäraselt tubaka tegelikust mõjust ja kahjulikest tagajärgedest, sõltuvus- ja muudest nikotiiniga seotud terviseprobleemidest ning kantserogeensusest ja muust kehalisest toimest otsese ja keskkonnas leiduva tubakasuitsuga kokkupuute korral (³).

1.4 Komitee tunnistab ka, et teatud ametikohad võivad ohus olla põllumajanduspiirkondades, kus ei ole välja arendatud tööhõive alternatiivseid vorme ja kus ei saada enam tootmisega seotud ÜPP tubakatoetusi. Siinkohal tuleks teadusliku ja tehnilise toe kõrval viivitamata pakkuda üleminekutoetusi, et arendada välja alternatiivseid, sama tulusaid, kuid jätkusuutlikumaid, ühiskondlikult vastuvõetavamaid ja vähem kahjulikke põllukultuure ja võimaluse korral luua paremaid töökohti. Sama kehtib kõigi muude kõnealuse ettepaneku otsesel tagajärjel ohustatud töökohtade puhul tarneahelas. Kui see on rahvatervise parimates huvides, siis on avaliku sektori toetus parematele töökohtadele täiesti õigustatud ja seda tuleks julgustada.

1.5 Igal juhul tuleb arvestada peamise kasuga: juhtide, töötajate ja tarbijate surmade ja tubakaga seotud haiguste ärahoidmine, seda nii juba suitsetavate inimeste puhul kui ka igas vanuses ja igasuguse taustaga potentsiaalsete suitsetajate puhul, kellele avaldub nüüdsest alates – kui kõnealused meetmed viiakse ellu – vähem otsest reklaamisurvet suitsetama hakata. Komisjoni mõjuhinna järgi saaks ELi majandus sellest neli miljonit eurot puhaskasu, tervishoiu oleks kokkuhoid 506 miljonit eurot ja päästetaks 16,8 miljonit eluaastat (⁴). Asjakohaste meetmetega tuleks luua uusi töökohti, jagades selleks ELis vahendeid ümber ja kasutades riigi tasandil paremini maksutulu.

1.6 Komitee märgib, et praegu kogutakse tubakaaktsiisiga Euroopa Liidus u 100 miljardit eurot. Tubakatoodete maksustamine on kõige tõhusam ja ökonoomsem viis tubakatarbimise vähendamiseks, eelkõige noorte ja madala sissetulekuga elanikkonnariihmade seas (s.t kõige haavatavamad ühiskonnaliikmed) (⁵). Uuringud on näidanud, et tubakatoodete

(¹) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114:

„1. Kui aluslepingutes ei ole ette nähtud teisiti, kohaldatakse artiklis 26 seatud eesmärkide saavutamiseks järgmisi sätteid. Seadusandliku tavamenetluse kohaselt ning pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega võtavad Euroopa Parlament ja nõukogu liikmesriikides nii õigus- kui ka haldusnormide ühtlustamiseks meetmed, mille eesmärk on siseturu rajamine ja selle toimimine.”

(²) Vt kohtuasi C-491/01: kuninganna vs. tervishoiuminister, ex parte British American Tobacco (Investments) Ltd ja Imperial Tobacco Ltd.

(³) ELT C 128, 18.5.2010, lk 89–93.

(⁴) Mõjuhindang http://ec.europa.eu/health/tobacco/docs/com_2012_788_ia_en.pdf.

(⁵) Stefan Callan, Smoke Free Partnership, „Making Tobacco Tax Trendy Toolkit”, 2012, lk 5, http://www.smokefreepartnership.eu/sites/sfp.ttp.eu/files/LV%20-%20Tax%20Toolkit_4.pdf.

hind on kolmas kõige levinum suitsetamisest loobumise põhjus⁽⁶⁾. Tubakatoodetest loobumisega säästetud raha saab kasutada muude kaupade ostmiseks, mille eest makstakse ka maksu. Tuleb märkida ka seda, et praegu kogutavate maksudega makstakse nende inimeste ravi eest, kes alustasid suitsetamist 50 aastat tagasi. Need, kes alustavad suitsetamist praegu, vajavad sama ravi 50 aasta pärast. Praegune kogemus näitab, et liikmesriikide valitsused on sellest täielikult teadlikud ja on suutnud jätkuvalt maksutulu suurendada, hoolimata vähenevast tubakatarbimisest ja müüginahust kõikjal Euroopas. Ei ole põhjust arvata, et kõnealune ettepanek seda muudaks.

1.7 Selleks, et kuritegelike võrgustike juhitav ebaseaduslik kaubandus (salakaubandus, võltsimine ning ebaseaduslik müük ja tootmine) – mis kujutab endast kõige suuremat ohtu nii tööhõivele kui ka maksude kogumisele ELis – ei kasvaks veelgi, kutsub komitee üles võtma kõik vajalikud meetmed tagamaks, et asjaomaseid õigusakte kohaldatakse kiiresti ja tõhusalt kõikides liikmesriikides. Tubakatööstusega kokkuleppel tuleks teha rohkem muude meetmete ettepanekuid, mis võivad tõenäoliselt võltsimist ja salakaubandust piirata ja muuta identifitseerimise lihtsamaks, näiteks lisades suitsupakile raskesti järgi tehtavad või elektroonilised märgised. Komitee tunnistab, et kaasaegse tehnoloogiaga on suhteliselt lihtne peaaegu kõiki kaupu ja pakendeid võltsida. Samuti ei avalda tõenäoliselt märkimisväärset mõju veelgi suurema ruumi eraldamine tervisehoiatustele.

1.8 Lisaks komisjonile antud ulatuslikele volitustele direktiivi olemuslike aspektide hilisemaks edasiarendamiseks delegeeritud aktide kaudu tuleb tagada, et otsuseid tehakse avatult ja liikmesriikide huve arvestades. Komitee rõhutab, et siduvad meetmed peavad olema kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290.

1.9 Komitee toetab kindlalt riski vähendamise kontseptsiooni ning palub seetõttu komisjonil esitada selge määratlus ja sobiv õiguslik raamistik „vähem kahjulike toodete” jaoks. See märkus kehtib eelkõige direktiiviga hõlmatud toodetele, mis sisaldavad tubakat, kuid vähem nikotiini, või sisaldavad nikotiini, aga mitte tubakat. Komitee tunnistab, et osa neist võivad aidata range kontrolliga (mis on veel välja kujundamata) tubaka suitsetamise pikaajalist nikotiinisõltuvusest tulenevat kahjustavat toimet vähendada.

2. Sissejuhatus

2.1 Komitee on täielikult teadlik tubakaga (selle kõikides vormides) kaasnevatest ohtudest rahvatervisele. See on ELis kõige sagedasem enneaegse surma põhjustaja, mille arvele langeb igal aastal peaaegu 700 000 surma. Seega keskendutakse ettepanekus sellele, et inimesed, eelkõige noored ja teised haavatavad rühmad ei hakkaks tubakatooteid tarbima. Ettepanekus märgitakse, et 70 % suitsetajatest alustab enne 18. eluaastat ja 94 % enne 25. eluaastat, mis suurendab vajadust rakendada lastele ja noortele suunatud meetmeid⁽⁷⁾.

2.2 Sellega seoses leiab komitee, et direktiivi läbivaatamine on hädavajalik ja peab sellepärast toimuma viivitamatult. Komitee märgib, et mõnedes riikides on hoolimata rangete tubakavastaste seaduste vastuvõtmisest tubakatoodete tarbimine ikka kangekaelselt suureks jäänud. Samuti on selge, et olemasolevad kontrollid on enamikus liikmesriikides tubakatoodete tarbimist märkimisväärselt vähendanud. Hispaanias on lühikese aja jooksul teada antud 2 %-lisest vähenemisest. Praeguse ettepanekuga loodetakse saavutada samasugust vähenemist kõikjal Euroopas. Komitee pooldab kindlalt ka seda, et käivitatakse suitsetamise äärmist kahjulikkust rõhutavate avaliku sektori haridusalased ja teadlikkuse suurendamise kavad ja kampaaniad.

2.3 Komitee märgib, et ettepanek on tõstatanud mure töökohtade, maksude ja majanduse kui terviku pärast Euroopa Liidus. Tubakatööstuse andmeil töötab nende sektoris ELis kuni 1,5 miljonit inimest, kellest ligikaudu 400 000 kasvatavad tubakalehti. Komisjoni ja mujal esitatud andmete kohaselt hõlmab see arv neid, kes töötavad tubakatoodete tarneahelas hooajaliselt, ajutiselt või osaliselt tööajaga. Näiteks üksnes ja otseselt tubakakasvatuses töötavate inimeste arv on hinnanguliselt alla 100 000. Nende põllumajandustöötajate toodang moodustab umbes ühe neljandiku ELis tootmiseks ja müügiks kasutatavast tubakast, ülejäänud imporditakse, peamiselt Ameerika Ühendriikidest. Muudele töökohtadele pakendamise, turunduse, müügi, õigusteenuste, teadusuuringute ja turustamise valdkonnas ei tohiks ettepanek mõju avaldada. Seetõttu ei ole selge, miks peaksid lõpptoote pakendi osas välja pakutud muutused avaldama erilist mõju praegusele tööhõivetasemele. Veelgi ebaselgem on, kuidas kavandatud meetmete kohta saab väita, et need „on tõestamata ja tõenäoliselt ebaõnnestuvad” ning et need „võivad olla katastroofiliste tagajärgedega” tubakatööstusele. Komitee arvates on olukord mõlemal juhul vastupidine: kõnealustel meetmetel on kasulik, väärtuslik ja proportsionaalne mõju inimtervisele, millega kaasneb üksnes väike mõju töötuste üldisele kasvule ja tasuvusele. Tegelikult peaks võimaliku kahjumi, mis tuleneb kasumi saamata jäämisest müügist uutele, noortele suitsetajatele, kompenseerima tõsiasi, et väheneb palju suuremahulisem ebaseaduslik müük, millest saavad kasu üksnes sellega tegelevad kuritegelikud rühmitused.

⁽⁶⁾ Euroopa Komisjon, „Attitudes of Europeans Towards Tobacco”, http://ec.europa.eu/health/tobacco/docs/eurobaro_attitudes_towards_tobacco_2012_en.pdf, lk 84.

⁽⁷⁾ ELT C 351, 15.11.2012, lk 6–11.

2.4 Tubaka kasvatamine annab ELis siiski tööd, peamiselt ebasoodsates piirkondades, kus on senini välja arendatud vähe alternatiive. Nüüd, kui ÜPP toetuseid tubakalehtede tootmiseks enam ei anta, on hädasti vaja ülemineku tehnilist ja rahalist abi, et toetada üleminekut vähem kahjulikele ja pikemas perspektiivis jätkusuutlikumatele sissetulekuallikatele. Sama kehtib tarneahela teistele töökohtadele. Kui need kaotatakse üldsuse huvides, siis on avaliku sektori toetus selgelt asjakohane.

2.5 Igal aastal kogutakse tubakatoodete aktsiisiga peaaegu 100 miljardit eurot. Komitee märgib, et kuigi see aitab katta nende inimeste ravikulusid, kes alustasid suitsetamist 50 aastat tagasi või varem, on sama palju maksutulu vaja 50 aasta pärast, et hoolitseda nende eest, kes hakkavad tubakatooteid ostma ja tarbima praegu. Maksude tõstmine on seetõttu väga oluline selleks, et tasakaalustada müügi vähenemist. Senistest andmetest nähtub, et liikmesriikide valitsused on sellest teadlikud ja on suudavad edukalt hoida või isegi suurendada üldist maksutulu, hoolimata sellest, et müük on viimastel aastatel vähenenud. Hiljuti avaldatud suitsetamist ja tervisküsimusi käsitleva aruande „All Party Parliamentary Group Report on Smoking and Health’ (2013)”⁽⁸⁾ andmeil vähenes näiteks Ühendkuningriigis, kus hinnad tõusid pidevalt ajavahemikul 1992–2011 ja kus aktsiisimäär moodustab 75 % või rohkem lõplikust jaehinnast, sigarettide müügi maht 51 % võrra, samal ajal kui valitsuse saadud maksutulu suurenes 44 % võrra. Suitsetajate määr täiskasvanute seas langes samal perioodil 27 %-lt 20 %-le.

2.6 Kuigi enamik ELis toodetud tubakatooteid tarnitakse klientidele ELis, siis osa ka eksporditakse. Tööstuse andmete järgi eksporditi tubakatooteid 2010.aastal kokku u 55 000 tonni, enamasti Aafrika ja Aasia riikidesse, kus oodatav eluiga on kahjaks liiga madal, et eriline kahjulik mõju tervisele oleks tähtsatu. Kui ajapikku muud probleemid lahendatakse ja oodatav eluiga ootuspäraselt pikeneb, siis ilmneb nikotiinisõltuvuse ja tubakatoodete tarbimise mõju, nagu ka muude eksporditud haiguste puhul, senisest enam.

2.7 Komitee märgib eriti, et vastupidiselt eelpool öeldule muutuvad arenenumates ELi riikides oodatava elu- ja tööea pikenedes tubaka suitsetamise tagajärjed töökohal ja ühiskonnas tervikuna nähtavamaks ning seetõttu muutub see probleem üha teravamaks ja nähtavamaks ning suurendab nii tööandjate kui ka töötajate ja töötajate organisatsioonide vastutust. Praegusel majanduslanguse ajal suurendab palgatöötajate enneaegne (ja välditav) surm ja nende sissetulekute või pensionide kadu veelgi nende perekondade probleeme, kellele on juba praegu probleeme otsaga kokku tulemisega.

2.8 Komitee märgib, et kuigi suitsetamisega seotud vähivormide induktsiooniperiood jääb samaks, on mittesuitsetajate oodatav eluiga järjest pikem. Tubakatoodete tarbimisest tulenev oodatava eluea lühenemine on seetõttu üha suurem. Kui 20. sajandi alguses oli see 2-3 aastat, siis nende puhul, kes alustavad suitsetamist praegu või ettepanekuga hõlmatud aja jooksul, on see 20–30 aastat.

3. Üldmärkused

3.1 Euroopa Komisjoni esitatud direktiivi ettepanekus tubakatoodete kohta keskendutakse mitmesugustele meetmetele, mille eesmärk on tagada siseturu nõuetekohane toimimine, sh meetmed ebaseadusliku kaubanduse vähendamiseks, ja saavutada rahvatervise tõhus kaitse suitsetamise ohtude eest. Need meetmed on järgmised:

- märgistamine ja pakendamine;
- koostisosad;
- jälgitavus ja turvaelemendid;
- piiriülene kaugmüük;
- suitsuvabad tubakatooted ja reguleeritavate toodete määratluse laiendamine.

3.2 Märgistamise, pakendamise ja koostisosade puhul nõutakse ettepanekus terviseohu hoiatuste suurendamist tubakatoodete tarbimisega seotud tõsiste terviseohtude tõttu.

3.3 Ettepanekus võimaldatakse tootjatel säilitada oma praeguse kaubamärgi põhilised lõhna- ja maitseained, kuid piiratakse uute, tubakaga mitte seotud lisaainete kasutamist, mille eesmärk on turgu suurendada, eelkõige noorte seas. Kõigil pakenditel peab olema terviseohu pilt- ja teksthoiatused, mis katavad 75 % pakendi välispinnast. Sellele ja mõnes liikmesriigis kohustuslikule maksumärgile lisandub uus külgpindadele trükitav teave (kattes 50 % kummagi külje pinnast), milleks on teade alaealistele müümise keelu kohta ning tubakatoodete tuvastamist ja jälgitavust tagavate uute meetmete jaoks ettenähtud ala. See tähendab seaduslikult registreeritud kaubamärkide ja muu turustamisega seotud visuaalse

⁽⁸⁾ <http://www.ash.org.uk/APPGillicit2013>.

materjali kujutamiseks kasutatava ruumi vähendamist. Liikmesriigid võivad soovi korral kasutusele võtta täiesti neutraalse pakendi, ent seda kõnealuse ettepanekuga ei nõuta. Lisaks kehtestatakse pakenditele miinimumkõrgus ja -laius, mille tagajärjel kaovad mõned pakendiformaadid, eelkõige need, millega soovitakse ligi meelitada noori. Sarnased eeskirjad kehtestati Ameerika Ühendriikides 2009. aastal, et vähendada lastele ja noortele suunatud tootmist. Komitee toetab kõiki neid meetmeid.

3.4 See nõuab muutusi pakendite kujunduses, kuid on raske mõista, miks peaks see avaldama märkimisväärset mõju töökohtadele pakendamises sellistes riikides nagu Saksamaa, Poola, Prantsusmaa, Tšehhi Vabariik ja Austria. Tubaka lõpptoodete põhimüük kõigis nende vormides peaks jätkuma üldjoontes samamoodi, kuni see kujuneb kõikjal ELis 150 000 nikotiinisõltuvuses oleva tarbija suletud turuks. Tuleks siiski rõhutada potentsiaalset märkimisväärset kasu rahvatervisele – nii majanduslikult kui ka eelkõige inimkannatuste vähenemises –, nagu ka asjaolu, et endised suitsetajad saavad kulutada rohkem raha muuks otstarbeks ja luua seega võimalusi uuteks töökohtadeks. Tubakatoodete tarbimine läheb ELile igal aastal maksma hinnanguliselt 517 miljardit eurot⁽⁹⁾. Liikmesriikide tasandil on kogukulud hinnanguliselt 4,6 % ELi SKPst⁽¹⁰⁾. Praegu kaotab EL tubakatoodete tarbimisega seotud haiguste ravist tekkivate tervishoiukulude katmisel 25,3 miljardit eurot ja tootmise kaotuse katmisel 8,3 miljardit eurot⁽¹¹⁾. See on peaaegu sama suur summa kui tubakatööstuse tulu kogu tarneahelas (ilma maksudeta): 35 miljardit eurot.

3.5 Komitee märgib, et nikotiini ja tubakaga seotud toodete tarbimisest tulenevate haigustega seotud otsesed kulud on liikmesriikide tegelike kulude praegused parimad hinnangud. Need on oluliselt väiksemad kui teoreetiline inimelu väärtus (1 miljon eurot kaotatud või lühendatud inimelu kohta), mida komisjon on kasutanud varasemates mõjuhinnangutes õigusaktide põhjendamiseks ning ettevõtjatele ja teistele eeldatavalt kaasnevate kulude tasakaalustamiseks. Kui siinkohal kasutatakse seda palju suuremat arvu, siis see tõstaks käesoleva ettepaneku vastuvõtmise tuntavaid stiimuleid 700 miljardi euroni, mis varjutaks kõik teised kaalutlused.

3.6 Samuti tasub märkida, et suitsetamine ja sellega seotud harjumused ei too tubakatoodete tarbijale mingit ühiskondlikku või majanduslikku kasu, vaid pakuvad lihtsalt nikotiinisõltuvuse tagajärgedele ajutist leevendust. Selle sõltuvuse tõttu on suitsetamisest loobumine tõepoolest raske ja aeglane protsess. Kahjuks ei ole isegi teadmine, et peaaegu pooled kõigist tarbijatest (tarbijad, kodanikud ja haavatavad isikud) surevad lõpuks selle harjumuse tõttu enneaegselt, üksi piisav sellest sõltuvusest üle saamiseks, mistõttu on vaja vähendada kõiki suitsetama hakkamise stiimuleid.

3.7 Siinkohal välja pakutud meetmetega ei soovitata avaldada (ja suure tõenäolisusega ei avaldatagi) mõju olemasolevate täiskasvanutest suitsetajate käitumisele, kuid kõikjal maailmast saadud kogemuste kohaselt peaks see veelgi vähendama noorte stiimuleid suitsetama hakata. Ennekõike vähendab suitsetajate arvu vähendamine märkimisväärselt tervishoiukulusid ja aitab aja jooksul päästa paljusid elusid ja vähendada inimkannatust.

3.8 Komitee märgib, et ettepanekus ei minda nii kaugele, et võetaks kasutusele standardse värvi ja kirjaga täiesti ühtlustatud pakendid, nagu Austraalias. Eraldi kaubamärgid jäävad alles ning nad eristuvad tootja nime ja konkreetsete tubaka maitse- ja lõhnaainete järgi. Toote kvaliteedinõue on jätkuvalt oluline, kuna tarbijale antakse jätkuvalt teavet ostetava toote tootja kohta.

3.9 Ei ole eriti palju veenavaid tõendeid selle kohta, et need pakendieskirjade muutused suurendaksid tubaka võltsimist või salakaubavedu. Ebaseadusliku tubaka kasutamine on hoopis tihedalt seotud hinna ja kättesaadavusega⁽¹²⁾. Tööstuse esitatud viimaste arvandmete kohaselt jääb igal aastal ebaseadusliku kaubanduse tagajärjel saamata tubakaaktsiisitulu 10 miljardi eurot. Salatubakatoodete müügi osakaal moodustab praegu ELis 10 % tubakamüügi kogumahust⁽¹³⁾. Väljastpoolt ELi peamiselt Venemaalt ja Hiinast saabuvad kaubad on hõlpsasti kättesaadavad. Nõudlus on suur majanduskriisi all kannatavates ja/või tubakatoodetele kõrgeid aktsiisimäärasid kehtestanud riikides. Ebaseaduslik müük on oht töökohtadele ELis ning vähendab valitsuste saadavat maksutulu ja seadusliku müügi kulutasuvust. Seepärast peaks tegema kõik endast oleneva tubaka salakaubaveo piiramiseks, parandades turvalisust, rakendades järelevalvet ja ennetusmeetmeid ning kehtestades tubakatoodetele rangema kvaliteedikontrolli, kui tuua vaid mõned näited. Lisaks teistele tubakatööstusega juba kokkulepitud meetmetele peaks kaaluma reljeefsete või elektrooniliste märgiste kasutamist.

⁽⁹⁾ Mõjuhinnang, lk 15.

⁽¹⁰⁾ Euroopa Komisjoni läbiviidud uuringu „A study on liability and the health costs of smoking” hinnangul olid kogukulud (tervishoiukulud, tootmise ja inimeste kaotus) 2009. aastal 544 miljardit eurot. (http://ec.europa.eu/health/tobacco/docs/tobacco_liability_final_en.pdf, lk 2).

⁽¹¹⁾ Komisjoni mõjuhinnang.

⁽¹²⁾ Moodie C, Hastings G, Joossens L. „Young adult smokers' perceptions of illicit tobacco and the possible impact of plain packaging on illicit tobacco purchasing behaviour”. *Eur J Public Health*, esmakordselt avaldatud 26. märtsil 2011 veebis: DOI:10.1093/eurpub/ckr038. Artikli kohaselt ei vasta väited, et standardne pakendamine suurendab ebaseaduslikku kaubandust, tõele. Smoke Free Partnership, 10. september 2012, <http://www.smokefreepartnership.eu/response-to-tobacco-retailers>.

⁽¹³⁾ Vt joonealune märkus 5.

3.10 Hoolimata sellest, kui kõrged on kõnealuste ettepanekute elluviimise kulud, tuleb mees pidada, et kui tubakatoodete tarbimine väheneb, siis sellega kaasneva rahvatervise paranemise potentsiaalne üldine kasu on palju suurem. Uuringud on näidanud, et valitsused ja tööandjad, kes on keelustanud suitsetamise töökohal, märkasid kohest positiivset mõju (suurem tootlikkus, vähesem puudumine, väiksemad ruumide korrashoiu ja hoolduse kulud ning väiksemad tervishoiu- ja ravikindlustuskulud) ⁽¹⁴⁾.

3.11 Lisaks on ettepanekuga hõlmatud 16 delegeeritud akti, millega antakse Euroopa Komisjonile kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290 volitused direktiivi konkreetsete osade muutmiseks ja nende üle otsustamiseks ⁽¹⁵⁾.

4. Konkreetsed märkused

4.1 Direktiivis tuleks ka edaspidi keskenduda püüdele saavutada selles seatud siseturu ja rahvatervise eesmärged, rakendades nii pikaajalisi kui ka lühiajalisi meetmeid. Sellega seoses tasub märkida, et Euroopa Komisjoni enda prognoos kavandatud meetmete tervisemõju kohta on praegu suitsetavate või tõenäoliselt suitsetama hakkavate inimeste arvu vähenemine 2 % võrra. Direktiivi peamine eesmärk on pigem piirata uute suitsetajate arvu kui alandada praegust tarbimise taset. Kuigi see protsent võib tunduda madal, on sellel selge positiivne mõju mitmes valdkonnas.

4.2 Tööealised inimesed, kes jätvavad suitsetamise maha (nagu ka potentsiaalsed suitsetajad, kes ei hakka suitsetama) elavad kauem ja seega on neil ka pikem tööelu. Suitsetajad surevad suitsetamisega seotud haiguse või kaasnevate komplikatsioonide tõttu hinnanguliselt 14 aastat varem kui inimesed, kes ei ole kunagi suitsetanud. Kuna oodatav eluiga on järjest pikem, eriti mittersuitsetajate puhul, siis suureneb ka see erinevus. Tubaka tarbimise 2 %-line vähenemine vastab 2,4 miljonile suitsetamisest loobuvale inimesele ja 16,8 miljonile lisandunud eluaastale. See tähendaks ühiskonna jaoks 10,3 miljardi euro suurust kasu aastas ning vähendaks tervishoiukulutusi 506 miljardi euro võrra aastas. Puudumiste, enneaegse pensionilemineku ja sarnaste asjaolude vähenemisest tulenevast suuremast tootlikkusest saadav kasu oleks kokku 165 miljonit eurot aastas ⁽¹⁶⁾.

4.3 75 % pakendi mõlemast küljest katva terviseohu hoiatuse lisamine koos 50 % kummaagi külje pinnast katva uue teabega (artikkel 9) on osa meetmetest, mis aitavad vähendada suitsetajate koguarvu. Tubakatoodete pakend peab olema kujundatud nii, et sellel esitatud teave tootesisu kohta ei ole eksitav. Seetõttu peavad sellel olema selgelt kirjas kaasnevad terviseohud, eriti enneaegne surm. Hoiatused peaksid olema üleval müügipunktides. Reklaam peaks müügipunktides muidugi keelatud olema.

4.4 Eriti olulised on koostisosade piirangud, millega nõutakse spetsiaalselt lisatud iseloomustavate maitsete kõrvaldamist (artikkel 6), ning pakendite visuaalne kujundus. Üks objektiivsetest kriteeriumitest – tubaka vähem atraktiivseks muutmise – on eriti oluline mõnede vanuserühmade või teatud soo jaoks, eelkõige neidude ja tüdrukute jaoks, kes esindavad praegu ELis ühte kiiremini kasvavat turgu ja kes on seetõttu suitsetama hakkamiseks kõige intensiivsema reklaamisurve all.

4.5 Seetõttu nõustub komitee täielikult komisjoni ettepanekuga keelustada uued närimiskummi, Piña Colada või Mojito maitsega nn kommimaitsega sigaretid (*candy-flavoured cigarettes*), mis on suunatud konkreetsetele noortele ja peamiselt naissoost potentsiaalsetele tarbijatele. Ka õhukesed pakendid (*slim packages*) on suunatud eelkõige neidudele, püüdes siduda kehakuju, kaal ja glamuur harjumusega, millega lõpuks kaasneb pooltele neist varajane surm. Arvestades, et nüüd mõistavad ja tunnistavad kõik asjaosalised nikotiinist tulenevaid tubaka suitsetamise pikaajalisi ja vältimatuid ohte, ei suuda komitee ette kujutada, kuidas said tootjad selliseid turundusstrateegiaid üldse luua, rääkimata nende elluviimisest.

4.6 Komitee palub komisjonil esitada selge määratluse ja sobiva õigusliku raamistiku „vähem kahjulikele toodetele”, mille vähesem kahjulikkus võrreldes tavapäraste sigarettidega on selgelt teaduslikult tõestatud. Vähem kahjulike toodete kontseptsioon kehtib selliste toodete suhtes, mis võivad asendada tavapäraseid sigarette, kuid millega kaasneb palju väiksem oht tervisele, ent mitte suitsetamisest võõrutamise toodete suhtes. Tooded, mis sisaldavad tubakat ja vähem nikotiini, või veel parem tooted, mis sisaldavad nikotiini, aga mitte tubakat (elektroonilised sigaretid), ja mis kuuluvad direktiivi reguleerimisalasse, vajavad selget määratlemist ja reguleerimist, et tarbijaid saaks teavitada nende pikaajalistest ohtudest või eelistest võrreldes tavaliste tubakatoodetega.

⁽¹⁴⁾ Carin Hakansta, Ravusvaheline Tööorganisatsioon, töödokument „Workplace smoking: A Review of National and Local Practical and Regulatory Measures”, märts 2004, lk 6, http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_108424.pdf.

⁽¹⁵⁾ ELT C 115, 9.5.2008, lk 172.

⁽¹⁶⁾ Komisjoni töödokument, dokumendiga „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv tubaka- ja seonduvate toodete tootmist, esitlemist ja müüki käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta” kaasnev mõjuhindang: http://ec.europa.eu/health/tobacco/docs/com_2012_788_ia_en.pdf, lk 116.

4.7 Lisaks sisaldab ettepanek meetmeid ebaseadusliku tubakakaubanduse vähendamiseks. Nii määratleb Euroopa Komisjon näiteks ettepaneku artiklis 14 tuvastamis- ja jälgitavussüsteemi ning erinevaid täiendavaid turvameetmeid tagamaks, et ELis müüduks üksnes direktiivi sätetele vastavaid tooteid. Kõnealuse meetmega kaasneb majanduslik ja halduskoormus, mis võib olla koormav väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (vastupidiselt 4 kuni 5 suurele rahvusvahelisele ettevõttele, kes on globaalses tubaka- ja nikotiinipõhiste toodete kaubanduses valdavas enamuses) ning mis suurendab liikmesriikide halduskoormust kontrollide tegemisel. Loodetavasti vähendab süsteem salakaubavedu ja ebaseaduslikku kaubandust. Sellest tulenevalt on komitee arvamusel, et ettepaneku artikli 14 sätted peaksid olema identsed tuvastamist ja jälgitavust käsitlevate klauslitega, mis sisalduvad möödunud aasta lõpus Maailma Terviseorganisatsiooni osaliste konverentsil sõlmitud ebaseadusliku kaubanduse protokollis ⁽¹⁷⁾.

4.8 Sigarite, sigarillode ja piibutubaka osas jäetakse ettepanekus võimalus tühistada automaatselt teatavad tekstis sisalduvad erandid, kui „olukord on oluliselt muutunud”, kusjuures selline muutus on seotud müügi mahu suurenemisega vähemalt 10 % vähemalt 10 liikmesriigis või alla 25-aastaste tarbijate hulga suurenemisega vähemalt 5 % vähemalt 10 liikmesriigis. Praegusest 27 liikmesriigist kümnes on kõnealuste toodete turg siiski äärmiselt väike ja 10 %-line muutus võib kergesti toimuda ilma, et see avaldaks märkimisväärset mõju tööhõivele või maksutulule.

4.9 Komitee märgib, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 290 sätestatakse volituste delegeerimine delegeeritud aktide kujul ning delegeeritud aktid peavad täitma mitu eeltingimust. Delegeeritud akte võib kohaldada üksnes seadusandliku akti mitteolemuslike osade suhtes.

Hääletustulemus:

Poolt: 89
Vastu: 162
Erapooletuid: 17

Uus punkt 1.4

Lisada järgmine uus punkt.

*„Et tõsta esile terve elanikkonna ning sellega paljudele valdkondadele osaks saavate eeliste olulisust, teeb komitee liikmesriikidele ettepaneku propageerida mittersuitsetajate alade (**smoke-free environments**) laiendamist, mille raames on kodanikel võimalik leida nii moraalset kui meditsiinilist tuge ning mis on eelkõige mõeldud noorte, õppeasutuste, ärühingute jmt tarbeks. Samuti on vaja toetada uuenduslike ja harivate eri tugimehhanismide ja koostöövõrgustike loomist.”*

Hääletustulemus:

Poolt: 69
Vastu: 157
Erapooletuid: 29

Punkt 1.5

Muuta järgmiselt.

„Oluliselt võivad väheneda maksutulud, mitte ainult ebaseadusliku kaubanduse suurenemise, vaid ka müügi mahu ja hindade langemise tõttu. Praegu laekub ELis peaaegu 100 miljardit eurot tubakaaktsiisina. Tubakamaksude kohaldamine on tõhusaim ja majanduslikem meede tubakatarbimise vähendamiseks, eelkõige noorte ja väikese sissetulekuga elanikkonna seas ⁽¹⁸⁾. Uuringute kohaselt on tubakatoote hind suitsetajate poolt kolmas kõige sagedamini nimetatud põhjus suitsetamisest loobumiseks ⁽¹⁹⁾. Samuti tuleb märkida, et varem tubakatoodetele kulunud ja nüüd säästetud raha kulutatakse muude kaupade ostmiseks, millelt makstakse samuti makse.”

Hääletustulemus:

Poolt: 69
Vastu: 157
Erapooletuid: 29

⁽¹⁷⁾ [http://apps.who.int/gb/ctc/PDF/cop5/FTC_COP5\(1\)-en.pdf](http://apps.who.int/gb/ctc/PDF/cop5/FTC_COP5(1)-en.pdf).

⁽¹⁸⁾ Stefan Callan, Smoke Free Partnership, Making Tobacco Tax Trendy Toolkit, 2012, lk 5. http://www.smokefreepartnership.eu/sites/sfp.eu/files/LV%20-%20Tax%20Toolkit_4.pdf

⁽¹⁹⁾ Euroopa Komisjon, Attitudes of Europeans Towards Tobacco (Eurooplaste suhtumine tubakasse). http://ec.europa.eu/health/tobacco/docs/eurobaro_attitudes_towards_tobacco_2012_en.pdf, lk. 84.

Punkt 1.8

Muuta järgmiselt.

„Lisaks komisjonile antud liikmesriikide suveräänsesse pädevusse sekkumine ja ulatuslikele volitustele loovutamine komisjonile direktiivi olemuslike aspektide hilisemaks edasiarendamiseks delegeeritud õigusaktide kaudu, tuleb tagada, et otsuseid tehakse avatult ja liikmesriikide huvidega kooskõlas. Komitee rõhutab, et siduv tegevus peab järgima riiki seega subsidiaarsuse põhimõtet. Komitee ei saa nõustuda delegeeritud õigusaktidega, mis ei ole hõlmatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklist 290 selgesõnaliselt sätestatuga. Peale selle on subsidiaarsuse põhimõttele vastavuse kontrollimise raames kaheksa riigi parlamendid hääletanud 14 l korral komisjoni ettepaneku vastu, kuna selles ei järgita subsidiaarsuse põhimõtet (20).”

Hääletustulemus:

Poolt: 69
Vastu: 157
Erapooleitud: 29

Punkt 1.9

Muuta järgmiselt.

„Komitee toetab riski vähendamise kontseptsiooni ning palub seetõttu komisjonil esitada selge määratlus ja sobiv õiguslik raamistik „vähem kahjulike toodete” jaoks, mille puhul on teaduslikult tõendatud nende väiksemat kahjulikkust võrreldes tavapäraste sigarettidega; see kehtib eelkõige toodete puhul, mis sisaldavad tubakat (ja mitte keemilist nikotiini) ja mis on seega direktiiviga hõlmatud.”

Hääletustulemus:

Poolt: 69
Vastu: 157
Erapooleitud: 29

Punkt 3.1

Muuta järgmiselt:

„(...)

Toodud kuuest valdkonnast on kolmel väga suur mõju ELi liikmesriikide tööhõivele ja maksutuludele. Märkimise, pakendamise ja koostisosade puhul kehtestatakse ettepanekuga senisest veelgi nähtavamad terviseohu hoiatused, mis on olemasolevatega võrreldes ebaproportsionaalselt suured, piirates tubakatoodete vorme, maitset ja sisu. Nii peab kõigil pakenditel olema terviseohu pilt- ja teksthoiatused, mis katavad 75 % pakendi välispinnast. Sellele lisandub lisaks mõnes liikmesriigis kohustuslikuks olevale maksumärgile teade alaealistele müümise keelu kohta ning tubakatoodete tuvastamist ja jälgitavust tagavate uute meetmete jaoks ettenähtud ala – uus külgepinna trükitav lisateave (kattes 50 % iga külje pinnast). See tähendab tegelikult seaduslikult registreeritud kaubamärkide kujutamiseks kasutatava ruumi märkimisväärset vähendamist. Teisalt peab pakenditel olema miinimumkõrgus ja -laius, mille tagajärjel kaovad mõned pakendiformaadid, nagu nt pakendiformaat „casket”, mis on mõnes riigis, nt Kreekas, väga populaarne. Samuti kaob Portugalis enim levinud pakendiformaat. Lisaks võib kõnealune pakendite muutmine, mis ei põhine teaduslikel andmetel, ohustada töökohti pakenditööstuses, mis on suure osatähtsusega paljudes Euroopa riikides, nt Saksamaal, Poolas, Prantsusmaal, Ühendkuningriigis või Austrias. Tuleb juhtida tähelepanu tõigale, et tubakatoodete kõrgusele ja laiusele kehtestatavad miinimumnõuded jäeti avalikust arutelust, aga ka mõjuaruandest välja. Lisaks keelatakse ära eristava maitse ja/või lõhnaga sigarettide müük ja leiutatakse uus sigarillo määratlus, mis on vastuolus veidi rohkem kui aasta eest ELis kehtima hakanud maksuõigusnormidega (21). Pakendite uue visuaalse välimuse ning nende pikkust ja laiust käsitlevate miinimumnõuete abil saavutatakse positiivseid tulemusi muu hulgas seoses sellega, et need vähendavad ahvatlust riskirühmades ehk laste ja noorte seas. Uuringutest nähtub kindlalt, et pakend on turundusvahend toote müümiseks. Praegu on tubakatoodete pakendid sageli strateegiliselt kujundatud, et need ahvatleksid konkreetset sihtrühma. Uuringud on näiteks näidanud, et Lätis arvasid naised heledas pakendis tooteid valides, et nende toodete tõrvisisaldus on madalam ja need on tervisele vähem kahjulikud.

(20) http://www.ipex.eu/IPEXL_WEB/dossier/dossier.do?code=COD&year=2012&number=0366&applng=ET#.

(21) Nõukogu 21. juuni 2011. aasta direktiiv 2011/64/EL tubakatoodetele kohaldatava aktsiisi struktuuri ja määrade kohta, ELT L 176, 5.7.2011, lk 24–36.

Lisaks arvasid lapsed, et värviline pakend tähendab seda, et toode ei ole üldse tervisele kahjulik. ⁽²²⁾ Sellest tulenevalt ei annaks ühtlustatud ja võimalikult lihtne pakend tarbijatele toote tegelike mõjude kohta eksitavat teavet, vaid just vastupidi, uuringutest nähtub, et lihtsa pakendiga seonduvad sellised aistingud nagu „igav ja haisev, vastik, vana”jne. ⁽²³⁾”

Hääletustulemus:

Poolt: 69
Vastu: 157
Erapooletuid: 29

Punkt 3.2

Muuta järgmiselt:

„Selle tagajärjel ja kuna kõigil pakenditel peab olema sama formaat ja toodetel sama maitse, jääb hind ainsaks teguriks, mille abil kaubamärke omavahel eristada, mis viib kogu sektori väärtusahela languseni. Kui hind jääb ainsaks konkurentsifaktoriks, hakkavad hinnad langema, ent liikmesriigid võivad kehtestada kõrgemaid aktsiisimakse ja suurendada seeläbi tulumis- toob endaga kaasa ühelt poolt sektori osalejate tulude ja liikmesriikide maksutulude vähenemise ning teiselt poolt töökohtade kadumise sektoris.”

Hääletustulemus:

Poolt: 69
Vastu: 157
Erapooletuid: 29

Uus punkt 3.3

Lisada uus tekst:

„Ehkki tubakatoodete pakendid standarditakse, nii et eri tootjate oma tunnismärkide suurus väheneb, on pakendil jäetud ettevõtja ja toote nimel määratud ala, mille suurus, taustavärv ja kirjatüüp on ühtlustatud. Toote kvaliteedikriteerium jääb endiselt oluliseks, kuna tarbijat teavitatakse jätkuvalt sellest, kes on ostetava toote tootja.”

Hääletustulemus:

Poolt: 69
Vastu: 157
Erapooletuid: 29

Punkt 3.3

Muuta järgmiselt:

„Selline üksnes hinnal põhinev eristamisvõimalus viib näiteks selleni, et ELis kasvatatav kvaliteettubakas kaotab oma atraktiivsuse ELi territooriumil tehaseid omavate ettevõtjate jaoks, kuna kvaliteedi kriteerium ei ole enam tubakalehtede ostukriteerium, mis vastuolus komisjoni poolt mõjuhinnangus öelduga kujutab endast tõsist ohtu tubakakasvatusest sõltuvatele töökohtadele. Praegu on tubakalehtede saagikus ELis 250 000 tonni tubakat aastas. Suurim tootjariik on Itaalia 89 000 tonniga, millele järgnevad Bulgaaria 41 056, Hispaania 38 400 ja Kreeka 24 240 tonniga. Väärtusahela kõnealuses lülis töötab 400 000 inimest, esikohal on Bulgaaria 110 000 tubakakasvatuses töötava inimesega, järgnevad Poola 75 100 ja Itaalia 59 300 töötajaga ⁽²⁴⁾.”

Hääletustulemus:

Poolt: 69
Vastu: 157
Erapooletuid: 29

⁽²²⁾ <http://www.cancercampaigns.org.uk/ourcampaigns/theanswerisplain/moreinformation/>

⁽²³⁾ The Packaging of Tobacco Products, March 2012. The Centre for Tobacco Control Research Core funded by Cancer Research UK, http://www.cancerresearchuk.org/prod_consump/groups/cr_common/@nre/@new/@pre/documents/generalcontent/cr_086687.pdf, lk 40.

⁽²⁴⁾ Vt joonealune märkus 11.

Punkt 3.7

Muuta järgmiselt:

„Teiselt poolt on direktiivi ettepanekuga hõlmatud 16 delegeeritud akti, millega antakse Euroopa Komisjonile volitused direktiivi olemuslike konkreetsete osade reguleerimiseks ja nende üle otsustamiseks. See aga välistatakse selgesõnaliselt kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290 (25). Niivõisi jäetakse nõukogu, Euroopa Parlament ja riikide parlamendid direktiivi olemuslike osade reguleerimisest praktiliselt kõrvale.”

Hääletustulemus:

Poolt: 69
Vastu: 157
Erapooletoid: 29

Uus punkt 4.1.1

Lisada järgmine uus punkt.

„Viimastel aastatel kriisis vaevelnud riikides, nagu näiteks Lätis, on suitsetamine põhjustatud suuri tervise- ja majanduskulusid: suitsetamisega on seotud 25 % enneaegselt surnud meestest ja 4 % enneaegselt surnud naistest ning riigis kokku on 12 % haigustest tekkinud suitsetamise tagajärjel. Nende haiguste raviks on kulunud 29 miljonit eurot, mis moodustab 3,27 % kõikide tervishoiuteenuste kogueelarvest. Tubakasõltuvuse tõttu tööl eemalolek on vähendanud tööviljakust 29,5 %, mis võrdub Lätis 12 miljoni euro suuruse kahjuga. Ühtlasi toob ka suitsetamisest põhjustatud enneaegne suremus kaasa suuri kulusid – umbes 2,5 miljardit eurot ehk 9,38 % SKPst (26).”

Hääletustulemus:

Poolt: 69
Vastu: 157
Erapooletoid: 29

Punkt 4.2

Muuta järgmiselt.

„Tervisehoiu hoiatuste ga ebaproportsionaalse suurendamisega kaasneb lisaks ka järgminekaasnevad järgmised mõjud:

- tootjate intellektuaal- ja tööstusomandi õiguste ühepoolne sundvõrandamine säilitamine, kuna nad ei saa kasutada oma registreeritud kaubamärke. Euroopa Kohtu hinnangul ⁽²⁷⁾ võib neid õigusi piirata, sest need ei ole absoluutsed õigused on tootjatel õigus kasutada oma registreeritud kaubamärke ja jätkata oma toodete eristamist;
- uute piirangute seadmine konkurentsile sektoris, kus eristumist on niigi juba väga piiratud;
- mis tahes seadusliku kauplemistegevusega kaasnevate põhiliste kauplemisõiguste rikkumistunnistamine, et rahvatervis ja sellega seotud eelised on peamine väärtus, mis on tähtsam kui tubakakaubandus;
- elanikkonna tervisele ning seega majanduskasvule eriti kahjulike uute toodete turule viimise takistamine. ning
- pakutavate toodete suhtes teadusuuringute ja kvaliteediotsingute lõppemine. Uue põlvkonna toodete turule viimist piiratakse meelevaldselt, andmata võimalust luua selge regulatiivraamistik nende ohtude vähendamise analüüsimiseks, mis võivad kõnealuste toodetega kaasneda inimeste jaoks. See võib ka pidurdada jõukuse ning kõnealuste toodete uuendamise ja uurimisega seotud töökohtade loomist. Lisaks ei tohiks kõnealuseid uusi, võib olla vähem kahjulikke tooteid allutada samadele piirangutele, mis kehtivad ka tavapärasele toodetele.”

(25) ELT 115, 9.5.2008, lk 172.

(26) http://ec.europa.eu/health/tobacco/docs/tobacco_liability_final_en.pdf.

(27) Euroopa Kohtu 17. novembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-10/89.

Hääletustulemus:

Poolt: 69
 Vastu: 157
 Erapooletuid: 29

Punkt 4.3

Muuta järgmiselt.

„Sama kehtib ka eriti olulised on piirangud, mis puudutavad koostisosade piiramise suhtes eristatava lõhna või maitse kaotamiseks (artikkel 6) ja pakendite visuaalset esitlust. Üks objektiivsetest kriteeriumitest – tubaka atraktiivsuse vähendamine – on eriti oluline teatud vanuserühmade või soo jaoks: see ei põhine teaduslikel andmetel nagu nt kõnealuste ainete mürgisus ja sõltuvust tekitav toime, vaid tugineb sellisel subjektiivsel kriteeriumil nagu tubaka atraktiivsuse vähendamine ja subjektiivsetel hinnisarusaamadel selle kohta, millist tubakaliiki suitsetab üks või teine vanuserühm või sugu. Sama subjektiivsust võib täheldada järgmiste sigarettiformaatide meelevaldse ja põhjendamatu keelustamise puhul: „peenikesed“ (slim) sigarettid (keelustamist ei kaasatud avalikku arutellu ega käsitletud mõjuaruandes), lühikesed sigarettid või kõik mentoolimaitsetelised või lõhnalised sigarettid. Määratakse kindlaks isevalmistatavate sigarettide tubaka tarbijapakendi miinimumkaal, ühtlustatakse isevalmistatavate sigarettide tubaka tooside formaat või isegi leiutatakse sigarilode uus kategooria vastuolus 1. jaanuaril 2011 jõustunud direktiiviga 2011/64/EL⁽²⁸⁾. Mitmes Euroopa riigis väga populaarsete „peenikeste“ (slim) ja mentoolimaitseteliste või lõhnaliste sigarettide keelustamine viib olukorrani, kus tarbijatel ei ole neile ligipääsu ning nad peavad kasutama salaturu võimalusi kõnealuste sigarettide ostmiseks. Lisaks on tegemist tubakatoodetega, mida tarbivad enamasti täiskasvanud suitsetajad, nii et sel konkreetsel juhul ei saa kasutada argumentatsiooni, justkui eesmärk oleks ennetada alaealiste ligipääsu tubakale. Näiteks mentoolimaitseteliste või lõhnaliste sigarettide konkreetsel juhul olgu meenutatud, et kõnealust tubakaliiki suitsetavad peamiselt eakamad inimesed ning et seda ei keelustatud riikides, kus kehtivad väga kaugeleminevad suitsetamisvastased seadused väga konkreetsete teatavaid koostisosasid keelustavate sätetega nagu Ameerika Ühendriikides ja Kanadas. Seetõttu teeb komitee ettepaneku jätta direktiivi ettepanekust välja mentooli maitse- või lõhnaaine keeld.”

Hääletustulemus:

Poolt: 69
 Vastu: 157
 Erapooletuid: 29

Punkt 4.3.1

Muuta järgmiselt:

„Lõpetuseks nõustub komitee nõustub täielikult komisjoni ettepanekuga keelustada turul uued tooted närimiskummi, piña colada, mojito jne maitsega ehk nn kommimaitsega sigarettid („candy-flavoured cigarettes”), mis võivad põhimõtteliselt olla suunatud noortele tarbijatele.”

Hääletustulemus:

Poolt: 69
 Vastu: 157
 Erapooletuid: 29

Punkt 4.3.2

Muuta järgmiselt:

„Koostisosade ülemäärane piiramine viib maitse ühtlustumisele, mis ei võimalda konkurentidel enam eristuda, mis piiraks investeringuid ja uute toodete võimalikku käivitamist. Ja kõik see tarbija kahjuks, kellelt võetakse ära valikuvõimalus, mis pakub praeguste ja potentsiaalsetele tubakatoodete tarbijatele täiendava stiimuli hankida teavet oma tarbitavate toodete kohta või vältida nende toodete kasutamist, nii et nad parandaksid oma tervist, tootlikkust ja kõiki teisi tegureid, mis avaldavad olulist mõju elukvaliteedile.”

Hääletustulemus:

Poolt: 69
 Vastu: 157
 Erapooletuid: 29

⁽²⁸⁾ Nõukogu 21. juuni 2011. aasta direktiiv 2011/64/EL tubakatoodetele kohaldatava aktsiisi struktuuri ja määrade kohta, ELT L 176, 5.7.2011, lk 24–36.

Punkt 4.5

Jätta järgmine tekst välja:

„Teisalt sisaldab Euroopa Komisjoni direktiivi ettepanek meetmeid ebaseadusliku tubakakaubanduse vähendamiseks. Nii esitab Euroopa Komisjon näiteks ettepaneku artiklis 14 tuvastamis- ja jälgitavussüsteemi ning erinevad täiendavad turvameetmed tagamaks, et ELis müüdataks üksnes direktiivi sätetele vastavaid tooteid. ~~Kõnealuse meetmega kaasneb ebaproportsionaalne majanduslik ja halduskoormus, mis ei ole aga paljudele väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele jõukohane ning mis selle asemel, et vähendada ebaseadusliku kaubandust, suurendab veelgi liikmesriikide halduskoormust kontrollide tegemisel. Peale selle ei vähenda nimetatud süsteem salakaubavedu ja ebaseaduslikku kaubandust, vaid neid hoopis soodustatakse direktiivi ettepaneku ülejäänud meetmete kaudu. Seetõttu on kKomitee on arvamusel, et direktiivi ettepaneku artikli 14 sätted peaksid olema identsed tuvastamis- ja jälgitavust käsitlevate klauslitega, mis sisalduvad möödunud aasta lõpus Maailma Terviseorganisatsiooni osaliste konverentsil sõlmitud ebaseadusliku kaubanduse protokollis ⁽²⁹⁾.”~~

Hääletustulemus:

Poolt: 69
Vastu: 157
Erapooletuid: 29

Punkt 4.6

Muuta järgmiselt:

„Lõpetuseks antakse direktiiviga Euroopa Komisjonile võimalus reguleerida ja muuta arvukate delegeeritud aktide teel selliseid põhiküsimusi nagu nt lisaiinete määr, terviseohu hoiatuste väljatöötamine ning nende paigutamine ja möödud. ~~Seega jäetakse liikmesriigid direktiivi reguleerimisest praktiliselt kõrvale, mis kujutab endast sekkumise äärmiselt kõrget taset, mida on ELis seni kasutatud vaid mõnel korral ning mis rikub subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid, nagu väidavad juba kaheksa liikmesriigi parlamendid ⁽³⁰⁾ (Itaalia, Tšehhi Vabariik, Kreeka, Bulgaaria, Taani, Portugal, Rumeenia ja Rootsi). Itaalia puhul ei ole parlament mitte ainult tõdenud, et direktiiviga rikutakse kõnealuseid põhimõtteid, vaid rõhutas ka, et mõned keelatud sigarettide mudelitest nagu „peenikesed“ (slim) või madala tõrvasisaldusega sigarettid võiksid olla kasulik vahend suitsetamise vähendamisele või lõpetamisele suunatud poliitikas ⁽³¹⁾.”~~

Hääletustulemus:

Poolt: 69
Vastu: 157
Erapooletuid: 29

⁽²⁹⁾ [http://apps.who.int/gb/fctc/PDF/cop5/FCTC_COP5\(1\)-en.pdf](http://apps.who.int/gb/fctc/PDF/cop5/FCTC_COP5(1)-en.pdf).

⁽³⁰⁾ http://www.ipex.eu/IPEXL_WEB/dossier/dossier.do?code=COD&year=2012&number=0366&appLng=ET#.

⁽³¹⁾ Itaalia parlamendi sotsiaalküsimuste komisjoni arvamus Euroopa Komisjoni dokumendi COM(2012) 788 final kohta.